

MAELEZO YA MHESHIMIWA PROF. ADELARDUS L. KILANGI, MWANASHERIA MKUU WA SERIKALI AKIWASILISHA MUSWADA WA SHERIA YA MAREKEBISHO YA SHERIA MBALIMBALI (NA. 2) WA MWAKA 2021 (THE WRITTEN LAWS (MISCELLANEOUS AMENDMENTS) (NO. 2) BILL, 2021) KATIKA BUNGE LA JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa kanuni ya 99 ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Mwaka 2020, naomba kutoa Hoja kwamba Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na.2) wa Mwaka 2021 (**The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No. 2) Act, 2021**) kama ulivyorekebishwa kwa mujibu wa Jedwali la Marekebisho sasa usomwe Mara ya Pili; na Bunge lako Tukufu lijadili na hatimaye lipitisha Muswada huu kuwa sehemu ya Sheria za Nchi.

Mheshimiwa Spika, awali ya yote, naomba kabla ya kutoa maelezo kuhusu Muswada huu nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu, mwingi wa rehema kwa kutujalia neema zake na kutuwezesha kukutana tena katika Mkutano huu wa Nne wa Bunge la Jamhuri ya Muungano. Naomba nichukue fursa hii kumshukuru tena Mwenyezi Mungu kwa kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako tukufu kuwasilisha Bungeni Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka 2021 (**The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No. 2) Bill, 2021**).

Mheshimiwa Spika, niruhusu nitumie nafasi hii kumpongeza Mhe. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuendelea kuiongoza Nchi kwa malengo, ujasiri na uzalendo wa hali ya juu, na hususani hatua mbalimbali anazoendelea kuchukua katika harakati za kupambana dhidi ya ugonjwa wa UVIKO 19. Ninampongeza Mhe. Dkt. Philip Isdory Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa uongozi wake

madhubuti unaohakikisha ustawi wa watu na maendeleo yao kwa ujumla. Aidha, niwapongeze Mhe. Dkt. Hussein Ali Mwinyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi na Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb), Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mawaziri wote kwa kazi kubwa wanayoifanya katika kuwaletea maendeleo wananchi wote wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vilevile, niwapongeze viongozi mbalimbali walioteuliwa na Mhe. Rais.

Aidha, kwa masikitiko makubwa natoa pole kwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Samia Suluhu Hassan, kwako wewe Mhe. Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Viongozi, ndugu wa marehemu na wananchi wote kwa kuondokewa na aliyekuwa Mbunge wa Ushetu na Waziri wa Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa, Mhe. Elias John Kwandika. Mwenyezi Mungu ailaze roho yake mahali pema peponi. Amina.

Mheshimiwa Spika, ninawashukuru Mawaziri wote kwa ushirikiano wanaoipatia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali katika kutekeleza majukumu yake. Aidha, napenda kuchukua nafasi hii kukupongeza wewe mwenyewe, Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Naibu Spika na Waheshimiwa Wenyeviti wa Bunge kwa kuongoza na kusimamia vikao na mijadala ndani ya Bunge letu kwa umahiri na kwa kuzingatia Sheria na Kanuni zinazoliongoza Bunge hili. Ninawapongeza pia Waheshimiwa Wabunge kwa kuendelea kutekeleza ipasavyo wajibu wao wa Kikatiba wa kutunga sheria pamoja na kuisimamia Serikali. Ninaishukuru Ofisi ya Bunge na Wabunge wote kwa ushirikiano mnaoipatia Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali.

Mheshimiwa Spika, kuhusu Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka 2021 (**The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No. 2) Act, 2021**) ambao uko mbele ya Bunge lako Tukufu, ninapenda kuishukuru sana Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria inayoongozwa na Mhe. Najma Murtaza Giga (Mbunge wa Viti Maalum) pamoja na Wajumbe wa Kamati hii kwa ushirikiano na ushauri waliotupatia wakati wa kupitia na kuchambua Muswada huu mbele ya Kamati hiyo. Kamati hii ilifanya kazi kubwa na nzuri sana ya kuchambua Muswada huu kwa makini na kuishauri Serikali kuboresha Muswada huu. Serikali imezingatia ushauri wa Kamati na imeleta Jedwali la Marekebisho kwa kuzingatia ipasavyo ushauri huo muhimu.

Mheshimiwa Spika, nimalizie shukrani zangu kwa kuwapongeza watumishi wote wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali nikianza na Naibu Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Dkt. Evaristo Emanuel Longopa, kwa kuendelea kutekeleza vyema majukumu na kazi za Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, ikiwemo kuandaa Muswada huu ambao ulisimamiwa kwa karibu na Bw. Onorius J. Njole, Mwandishi Mkuu wa Sheria akishirikiana na Waandishi wa Sheria wa Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali. Tunatambua na tutaendelea kuhakikisha kuwa tunatekeleza majukumu yetu kwa weledi, ufanisi na kwa kuweka mbele maslahi ya Nchi yetu.

Mheshimiwa Spika, Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka 2021, (**The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No. 2) Act, 2021**) unapendekeza kufanya marekebisho katika Sheria Kumi na Mbili (12) zilizoainishwa katika Sehemu ya Pili hadi Sehemu ya Kumi na Tatu ya Muswada. Lengo la marekebisho haya ni kuondoa upungufu

ambao umejitokeza katika Sheria hizo wakati wa utekelezaji wa baadhi ya masharti ya Sheria hizo.

Mheshimiwa Spika, masuala muhimu yaliyozingatiwa katika Muswada huu ni pamoja na kurekebisha au kuongeza vifungu na vifungu vidogo vipya katika Sheria husika kwa lengo la kukidhi malengo ya jumla ya Sheria hizo.

Mheshimiwa Spika, Sheria zinazopendekezwa kurekebishwa kupitia Muswada huu ni kama ifuatavyo-

1. Sheria ya Mawakili, Sura ya 341;
2. Sheria ya Usajili wa Vizazi na Vifo, Sura ya 108;
3. Sheria ya Usajili wa Majina ya Biashara, Sura ya 213;
4. Sheria ya Usafiri wa Anga, Sura ya 80;
5. Sheria ya Makampuni, Sura ya 212;
6. Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura ya 191;
7. Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1;
8. Sheria ya Mahakama za Migogoro ya Ardhi, Sura ya 216;
9. Sheria ya Mahakama za Mahakimu, Sura ya 11;
10. Sheria ya Uendeshaji wa Bunge, Sura ya 115;
11. Sheria ya Utalii, Sura ya 65; na
12. Sheria ya Alama za Biashara na Huduma, Sura ya 326.

MPANGILIO WA MUSWADA

Mheshimiwa Spika, Muswada huu umegawanyika katika Sehemu Kumi na Mbili ambapo Sehemu ya Kwanza ya Muswada inacinisha masharti ya utangulizi, ikiwa ni pamoja na, jina la Sheria inayopendekezwa na tamko la

marekebisho ya Sheria mbalimbali zinazokusudiwa kufanyiwa marekebisho kupitia Muswada huu.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Pili ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho kwenye Sheria ya Mawakili, Sura ya 341, ambapo inapendekezwa kuongezwa vifungu vipya vya 4A na 4B kwa lengo la kuanzisha Kamati za Mawakili katika ngazi ya Mkoa. Lengo la marekebisho haya ni kurahisisha upatikanaji wa haki na kumwezesha mwananchi anayemlalamikia Wakili kwa ukiukaji wa maadili kupeleka malalamiko yake katika ngazi ya Mkoa pasipo kuhitajika kusafiri kuifuata Kamati ya Maadili katika ngazi ya Taifa. Kifungu kipya cha 4B kinaainisha Majukumu ya Kamati za Maadili za Mikoa. Aidha, kwa mujibu wa marekebisho haya mtu asiyeridhika na maamuzi ya Kamati za Maadili za Mikoa anaweza kukata rufaa katika Kamati ya Maadili ya Kitaifa. Sambamba na kuongeza vifungu hivi vipya, msamiati “Kamati” katika kifungu cha 2 na Sehemu ya Pili ya Sheria hiyo unapendekezwa kurekebishwa ili kuakisi tafsiri iliyokusudiwa katika marekebisho haya.

Serikali kupitia Jedwali la Marekebisho ya Serikali imezingatia maoni na ushauri wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria kuhusu vifungu hivi vipya, ambapo neno maadili limeondolewa katika jina la kamati za mikoa, ili jina hilo liakisi jina linalotumika na Kamati ya kitaifa. Aidha, ushauri wa Kamati wa kuboresha kifungu kipya cha 4A ili kwamba afisa wa umma ambaye atakuwa Katibu wa Kamati ya Mawakili awe na taaluma ya sheria ili kuelewa masuala yanayojadiliwa na kamati husika umezingatiwa. Vilevile, Kamati ilishauri kwamba Kamati za Mikoa zisiwe na uwezo wa kutoa adhabu kwa Wakili moja kwa moja, na badala yake Kamati hizo zibaki na jukumu la kupendekeza adhabu kwenye Kamati ya Mawakili Taifa. Lengo la maboresho hayo ni

kuondoa uwezekano wa kuwepo kwa matumizi mabaya ya mamlaka ya Kamati za Mikoa na hivyo kuimarisha uhuru wa mawakili katika kutekeleza majukumu yao na kulinda ajira zao.

Aidha, kifungu kipya cha 4C kinapendekezwa kuongezwa ili kumpa Jaji Mkuu mamlaka ya kutengeneza kanuni kwa ajili ya utekelezaji bora wa masharti kuhusu masuala ya kamati hizo.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tatu ya Muswada inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Usajili wa Vizazi na Vifo, Sura ya 108, ambapo kifungu cha 17 kinapendekezwa kurekebishwa kwa lengo la kuwezesha mwenza, mtoto wa marehemu au ndugu wa karibu wa marehemu kuwa na uwezo wa kufuatilia na kuchukua hati ya kifo kutoka kwa Msajili Mkuu. Marekebisho haya yanalenga kuondoa urasimu katika ufuatiliaji wa hati ya kifo kutoka kwa Msajili Mkuu. Utaratibu wa ufuatiliaji wa hati hiyo utafafanuliwa na Msajili Mkuu kupitia miongozo.

Kama inavyoonekana kwenye Jedwali la Marekebisho ya Serikali, katika eneo hili Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria ilishauri marekebisho yanayopendekezwa yaboreshwe ili kuwezesha ndugu wa karibu wa marehemu kuchukua hati ya kifo endapo mwenza au mtoto, kwa sababu mbalimbali hawana uwezo wa kuchukua hati hiyo. Vigezo na mambo mengine ya kuzingatia kabla ya kuruhusu ndugu mwingine kuchukua hati ya kifo ni moja ya mambo yatakayofafanuliwa katika miongozo itakayotolewa na Msajili Mkuu.

Aidha, inapendekezwa kuongeza kifungu kipya cha 19A ili kumpa mamlaka Msajili Mkuu ya kutunza na kuhifadhi rejista ya kielektroniki.

Marekebisho haya yanalenga kuwezesha utumiaji wa taarifa zinazopatikana katika mifumo mingine ya umma kama vile NIDA ili kurahisisha usajili. Marekebisho yanayopendekezwa yanalenga kupunguza urasimu, kutokuhitajika taarifa mara mbili na kurahisisha utaratibu wa kupata vyeti vya kuzaliwa na vitambulisho vya Taifa bila kulazimu mhusika kuanza usajili upya. Vilevile, marekebisho hayo yanakusudia kumpa Waziri uwezo wa kutunga kanuni ili kuweka utaratibu wa kubadilishana taarifa na namna taarifa hizo zitakavyochukuliwa na kutumiwa na taasisi nyingine za umma.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Nne ya Muswada inapendekeza marekebisho kwenye Sheria ya Majina ya Biashara, Sura ya 213. Kifungu cha 6 cha Sheria hiyo kinarekebishwa kwa lengo la kuhakikisha kwamba majina ya biashara yanayosajiliwa ni ya wale tu ambao wanakidhi vigezo vya kusajiliwa kwa madhumuni mahsusi. Vifungu vya 16 na 17 vinapendekezwa kufanyiwa marekebisho kwa lengo la kuongeza adhabu ya faini ili kuhakikisha adhabu inayotolewa na Sheria inaendana na wakati na hivyo kuzuia utendaji wa makosa.

Sehemu hii pia inapendekeza marekebisho kwenye kifungu cha 19 kwa lengo la kuanzisha rejista ya majina ya biashara yaliyosajiliwa itakayohifadhiwa na kutunzwa na Msajili. Kifungu cha 22 kinafanyiwa marekebisho ili kumpa mamlaka Waziri kutengeneza kanuni kwa ajili ya utekelezaji bora wa Sheria hiyo. Sehemu hii pia inapendekeza kufuta kifungu cha 25 na kukiandika upya ili kuweka masharti ya adhabu ya jumla kwa makosa ambayo hayakuwekewa adhabu mahsusi katika Sheria.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tano inapendekeza marekebisho kwenye Sheria ya Usafiri wa Anga, Sura ya 80, ambapo kifungu cha 2 kinapendekezwa kufanyiwa marekebisho kwa kufuta baadhi ya tafsiri na kuweka tafsiri mpya. Lengo la marekebisho haya ni kuendana na mabadiliko katika sekta ya usafiri wa anga na viwango vya Kimataifa. Aidha, katika kuimarisha usalama wa usafiri wa anga Sehemu ya Pili ya Sheria na kifungu kipya cha 3A vinapendekezwa kurekebishwa ili kuweka masharti ya kuanzishwa Kamati ya Usalama wa Usafiri wa Anga Taifa na majukumu yake.

Inapendekezwa kufanya marekebisho kwenye kifungu cha 4 kwa lengo la kuongeza wigo wa maeneo ambayo kwa sasa hayapo kwenye Sheria ambayo Waziri mwenye dhamana anaweza kuyatungia kanuni kwa ajili ya kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa Sheria.

Kifungu cha 13 kinapendekezwa kufutwa kwa kuwa maudhui ya kifungu yameboreshwa na kuhamishiwa kwenye kifungu kipya cha 22B.

Sehemu hii pia inapendekeza kuongeza vifungu vipya vya 22A hadi 22E. Vifungu hivi vinalenga kuipa uwezo Mamlaka kuingia makubaliano ya kiutendaji na Mamlaka za nchi nyingine kwa ajili ya kuruhusu nchi nyingine kufanya ukaguzi kwa ndege za Tanzania zinazofanya biashara na nchi hiyo au nchi nyingine inayofanya biashara na Tanzania; kuwatambua wakaguzi walioajiriwa na Mamlaka na kutambua Kitengo cha Utafutaji na Uokoaji ambacho tayari kipo ndani ya Mamlaka. Vilevile, inapendekezwa kuipa Mamlaka uwezo wa kuzuia ndege zisizo na rubani kuruka bila kibali maalum. Zuio hili linalenga kuimarisha usalama katika usafiri wa anga.

Kama ilivyobainishwa kwenye Jedwali la Marekebisho ya Serikali, kifungu cha 22E kimefutwa na kuandikwa upya ili kuendana na maudhui ya Mkataba wa Kimataifa wa Uainishaji wa Madai Yanayoweza Kulipwa kwa Haki Tangulifu.

Aidha, Sehemu hii pia inapendekeza marekebisho kwenye kifungu cha 31 kwa lengo la kutambua na kuongeza kwenye Sheria majukumu ambayo tayari Mamlaka inayafanya lakini hayakuwekwa kwenye Sheria. Kifungu cha 42 kinapendekezwa kurekebisha ili kuweka bayana madaraka ya Mamlaka ya Usafiri wa Anga. Vilevile inapendekezwa kuongeza kifungu kipyua cha 67A ambacho kinaipa Mamlaka uwezo wa kufililisha makosa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Sita inapendekeza kufanya marekebisho kwenye Sheria ya Makampuni, Sura ya 212. Kifungu cha 3 kinarekebisha kwa kuongeza kifungu kidogo cha (4) kwa lengo la kuhakikisha kuwa watu wanaosajili makampuni ni wale tu wenye sifa, na makampuni hayo yanasajiliwa kwa malengo mahsusi. Marekebisho haya yanalenga kuweka udhibiti katika uanzishwaji na usajili wa makampuni.

Aidha, kufuatia maoni ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria, Serikali kupitia Jedwali la Marekebisho ya Serikali imefanya marekebisho kwa kufuta mapendekezo ya kifungu kidogo cha (5) kilichokuwa kinazuia watu waliowahi kutiwa hatiani katika makosa fulani kuanzisha makampuni ili kuondoa uwezekano wa watu hao kuadhibiwa mara mbili kwa kosa moja.

Kifungu cha 14 kinarekebisha kwa lengo la kuainisha taarifa ambazo zinapaswa kutolewa na mtu anayetaka kusajili kampuni. Lengo la marekebisho haya ni kuainisha maelezo mahsusi ambayo yatapaswa kutolewa na mtu anayetaka kusajili kampuni. Marekebisho ya kifungu hiki yameboreshwa zaidi

kupitia Jedwali la Marekebisho ya Serikali kwa kupunguza taarifa hizo kwa kuwa sehemu kubwa ya taarifa hizo zinaweza kupatikana kutoka kwenye kitambulisho cha NIDA au hati ya kusafiria ya mwombaji.

Aidha, kifungu kipyua cha 83A kinaongezwa kwa lengo la kuweka masharti kwa kampuni kutoa taarifa kwa Msajili ndani ya siku ishirini na nane pindi kunapotokea uhamishaji wa hisa. Marekebisho haya yanalenga kumwezesha Msajili kuwa na taarifa sahihi na kwa wakati za makampuni ambazo zitasaidia kujua taarifa za wanahisa wa kampuni waliopo kwa kipindi husika.

Sehemu hii pia inapendekeza kufanya marekebisho katika kifungu cha 129 ili kuondoa matakwa au masharti yanayohusu ujumuishaji wa taarifa za mnufaika wa mwisho (beneficial owner) kwenye taarifa ya mwaka ya kampuni. Taarifa ya mwaka ya kampuni ni nyaraka ya umma hivyo kutoa taarifa za wanufaika wa mwisho ni kukiuka dhana ya usiri wa taarifa hizo.

Inapendekezwa kurekebisha kifungu cha 145 kwa lengo la kukidhi matakwa ya mfumo wa usajili wa kampuni kwa njia ya kielektroniki ambao unahitaji kuwasilisha nakala moja kwa kila nyaraka inayopaswa kuwasilishwa. Sheria ilivyo kwa sasa inaelekeza kuwasilisha nakala mbili ya maazimio ya Bodi au makubaliano ambazo zinakidhi uwasilishaji kwa njia ya kawaida isiyo ya kielektroniki. Hitaji hilo haliendani na matakwa ya usajili kwa njia ya kielektroniki. Marekebisho haya yanalenga kurahisisha utaratibu wa ufanyaji wa biashara.

Sehemu hii pia inapendekeza kufanya marekebisho kwenye kifungu cha 187 kwa kuongeza masharti yanayohusiana na uteuzi wa Katibu wa kampuni ili

kuhakikisha kwamba katibu wa kampuni anakuwa ni mtu mwenye uwezo wa utendaji wa kazi ya ukatibu.

Inapendekezwa pia kurekebisha kifungu cha 194(1) kwa lengo la kumfanya mtu mwenye umri wa miaka kumi na nane au zaidi kuwa na sifa ya kuteuliwa kuwa Mkurugenzi. Kwa sasa umri kwa mtu kuweza kuteuliwa kuwa Mkurugenzi katika kampuni ni kuanzia miaka ishirini na moja. Vifungu vidogo vya (2), (3), (4), (5), (6) na (7) vinapendekezwa kufutwa ili kuruhusu watu wenye umri wa zaidi ya miaka sabini kuteuliwa kuwa wakurugenzi wa makampuni. Marekebisho haya yanatokana na ukweli kwamba suala la ukurugenzi ndani la kampuni ni suala la ndani la kampuni ambalo linaweza kusimamiwa kupitia sera za ndani za kampuni na sio kwenye sheria.

Sehemu hii pia inapendekeza kuweka kifungu kipya cha 452A kwa lengo la kumpa mamlaka Waziri baada ya kushauriana na Waziri mwenye dhamana ya fedha kusamehe adhabu zinazotokana na ucheleweshwaji wa uwasilishwaji wa nyaraka wakati wa kuhuisha taarifa za kampuni. Lengo la marekebisho haya ni kurahisisha usajili kupitia mfumo wa usajili wa kampuni kwa njia ya kielektroniki. Sheria kwa sasa haina masharti yanayohusiana na utoaji wa msamaha kwa wale waliochelewa kutoa taarifa zao za uhuishaji.

Kifungu kipya cha 455A kinapendekezwa kuongezwa kwa lengo la kuweka muda wa makampuni kutunza taarifa na nyaraka zake. Sheria ilivyo kwa sasa iko kimya kuhusu suala hili.

Sehemu hii pia inapendekeza kuongeza kifungu kipya cha 458A kwa lengo la kumpa mamlaka Msajili kuhakiki taarifa zilizowasilishwa kwake. Sheria

ilivyo kwa sasa haimpi Msajili mamlaka ya kuitisha taarifa pale inapoonekana kwamba taarifa hizo zinahitaji kuhakikiwa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Saba ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura ya 191, ambapo kifungu cha 194 kinafutwa na kuandikwa upya ili kufafanua kwa ufasaha masharti kuhusu ufililishaji wa makosa na utaratibu wa uchukuaji wa mali za mtuhumiwa wakati wa ufililishaji. Lengo la marekebisho haya ni kuhakikisha kuwa mamlaka ya kufililisha makosa chini ya Sheria hii yanatekelezwa kwa kuzingatia haki ya mtu kumiliki mali.

Sehemu hii pia imefanyiwa maboresho kwa kuzingatia maoni na ushauri wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria kama inavyoonekana katika Jedwali la Marekebisho ya Serikali. Lengo la marekebisho hayo ni kuhakikisha kuwa taarifa za makosa yaliyofililishwa zinawasilishwa na Mkurugenzi Mkuu wa Baraza la Mazingira kwa Mkurugenzi wa Mashtaka.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Nane ya Muswada imeondolewa kwa kuzingatia ushauri wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria. Hivyo mapendekezo ya marekebisho ya Sheria ya Tafsiri ya Sheria, Sura ya 1 yameondolewa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Tisa ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho katika Sheria ya Mahakama za Migogoro ya Ardhi, Sura ya 216, ambapo kifungu cha 25 kinarekebishwa kwa lengo la kubadilisha mamlaka ya uteuzi na muhula wa kushika nafasi kwa wenyeviti wa mabaraza ya ardhi na nyumba ya wilaya. Kwa mujibu wa marekebisho yanayopendekezwa, wenyeviti

watateuliwa kwa ajira ya kudumu kwa mujibu wa Sheria ya Utumishi wa Umma. Aidha, Muswada unapendekeza kurekebisha vifungu vya 2, 13, 15, 16, 20, 21, 25, 28, na 56 vya Sheria ili kuondoa changamoto mbalimbali zilizojitokeza wakati wa kushughulikia migogoro ya ardhi katika Mabaraza ya Kata kwa kuondoa jukumu la kuamua mashauri ya ardhi na badala yake kubaki na jukumu la kusuluhisha migogoro husika.

Kama inavyoonekana katika Jedwali la Marekebisho ya Serikali, vifungu vipya vya 28A, 28B na 28C vimefanyiwa maboresho kwa kuzingatia maoni ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Katiba na Sheria kwa kuondoa neno “Mahakama” lililokuwa linajitokeza katika vifungu hivyo na badala yake kutumia neno “Baraza” ili viendane na maudhui yaliyokusudiwa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Kumi ya Muswada inapendekeza kurekebisha Sheria ya Mahakama za Mahakimu, Sura ya 11. Marekebisho yanapendekeza kuwaondoa washauri wa mahakama katika mahakama za mwanzo sambamba na kuwaruhusu mawakili kuwawakilisha wateja wao katika mahakama hizo. Hatua hii inatokana na kuimarishwa kwa mfumo wa usimamizi na uendeshaji wa mahakama hizo ambapo kwa sasa mahakama hizo zinaendeshwa na mahakimu wakazi wenye Shahada ya Sheria.

Baada ya mashauriano na Kamati ya Katiba na Sheria, Serikali kupitia Jedwali la Marekebisho ya Serikali imefanya maboresho kwa kufuta na kuandika upya kifungu cha 7 ili kuruhusu washauri wa mahakama kutumika katika mahakama za mwanzo pale ambapo mahakama hizo zinashughulikia shauri linalohusu sheria za kimila au sheria za kiislamu.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Kumi na moja ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho ya Sheria ya Uendeshaji wa Bunge, Sura ya 115 kwa kurekebisha kifungu cha 16 kwa lengo la kumpa mamlaka Mwenyekiti wa Tume kutekeleza majukumu ya Tume pale yanapotokea baada ya Bunge kufika ukomo (kuvunjwa).

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Kumi na Mbili ya Muswada inapendekeza marekebisho katika Sheria ya Utalii, Sura ya 65 kwa lengo la kuimarisha mfumo wa utoaji leseni unaotekelezwa na Bodi na badala yake mfumo huo unapendekezwa kutekelezwa na Mkurugenzi wa Utalii. Marekebisho haya yanalenga kuendana na ukuaji wa sekta ya utalii ambapo kwa sasa sehemu kubwa ya mfumo wa leseni unafanyika kwa njia ya kielektroniki. Vilevile, marekebisho haya yanalenga kumpa Mkurugenzi wa Utalii mamlaka ya kupanga madaraja kwenye huduma za malazi na shughuli za kitalii pale atakapoona kuna uhitaji huo pasipo kuhitaji kuletewa maombi.

Sehemu hii pia inapendekeza kuongeza kifungu kipya cha 55A kuhusu ufililishaji wa makosa ambapo Mkurugenzi wa Utalii ataweza kufililisha makosa kwa utaratibu uliowekwa.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Kumi na Tatu ya Muswada inapendekeza kufanya marekebisho kwenye Sheria ya Alama za Biashara na Huduma, Sura ya 326. Kifungu cha 5 kinarekebisha kwa lengo la kuwezesha ugongaji wa mihuri na utiaji saini kwenye nyaraka kwa njia ya kielektroniki. Kifungu cha 7 kinapendekezwa kurekebisha kwa lengo la kutambua mawasiliano ya nyaraka kwa njia nyingine yoyote isiyo ya makaratasi chini ya Sheria hii. Kifungu

cha 60 kinapendekezwa kurekebishwa ili kupanua wigo wa maeneo ambayo Waziri anaweza kuyatungia kanuni.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo haya na kwa mara nyingine tena, ninaomba Bunge lako tukufu liujadili Muswada huu wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali (Na. 2) wa Mwaka 2021 (**The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No. 2) Act, 2021**) na kuupitisha katika hatua ya Kusomwa kwa Mara ya Pili na ya Tatu na hatimaye marekebisho yanayopendekezwa yawe sehemu ya Sheria za Nchi.

Mheshimiwa Spika, NAOMBA KUTOA HOJA.

Prof. Adelardus L. Kilangi
MWANASHERIA MKUU WA SERIKALI